

**LIETUVOS BANKAS
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X.X. IR REVOLUT PAYMENTS UAB GINČO NAGRINĖJIMO**

2022-04-14 Nr. 429-131
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X.X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti pareiškėjo ir *Revolut Payments UAB* (toliau – bendrovė) ginčą.

N u s t a t y t a:

Pareiškėjas iš savo sąskaitos bendrovėje inicijavo tris mokėjimo operacijas gavėjui 4L EOOD (toliau – gavėjas): 2021 m. kovo 3 d. 25 206 Eur; 2021 m. balandžio 7 d. 19 900 Eur; 2021 m. balandžio 7 d. 14 200 Eur (toliau – mokėjimo operacijos). Bendrovė pareiškėjo inicijuotas mokėjimo operacijas įvykdė ir lėšas pervedė gavėjui.

2021 m. rugpjūčio 4 d. pareiškėjas kreipėsi į bendrovę prašydamas atšaukti mokėjimo operacijas. Pareiškėjas paaiškino, kad lėšas pervedė gavėjui, tačiau gavėjas jam nesuteikė žadėtų paslaugų. Pažymėtina, kad gavėjas priklauso platformai *Global CTB*, kuri užsiima virtualių valiutų pirkimo ir pardavimo veikla.

Gavusi pareiškėjo prašymą atšaukti pareiškėjo autorizuotas ir bendrovės įvykdytas mokėjimo operacijas, bendrovė 2021 m. rugpjūčio 20 d. kreipėsi į lėšų gavėjo finansų instituciją dėl mokėjimo operacijų lėšų sugražinimo. Tačiau lėšų gavėjo finansų institucija bendrovei nurodė, kad lėšų sugažinti nėra galimybės, nes jų nebėra lėšų gavėjo sąskaitoje. Bendrovė apie tai informavo ir pareiškėją.

Pareiškėjas nesutiko su bendrovės atsakymu, todėl kreipėsi į Lietuvos banką prašydamas išnagrinėti vartojimo ginčą. Kreipimesi pareiškėjas prašė rekomenduoti bendrovei jam gražinti pusę jo gavėjui pervestų lėšų sumos – 29 653 Eur. Pareiškėjas teigė, kad bendrovė neturi įdiegusi pinigų plovimo ir teroristų finansavimo bei sukčiavimo prevencijos mechanizmų, kurie būtų galėję pareiškėją įspėti apie galimas sukčiavimo rizikas ir sustabdyti jo inicijuotų mokėjimo operacijų įvykdymą. Pareiškėjas taip pat teigė, kad bendrovė netinkamai jam atstovavo siekdama iš lėšų gavėjo sugražinti mokėjimo operacijų lėšas.

Bendrovė Lietuvos bankui pateiktame atsiliepime paaiškino, kad pagrįstai įvykdė pareiškėjo autorizuotas mokėjimo operacijas ir lėšas pervedė gavėjui. Bendrovė nesutiko su pareiškėjo teiginiu, kad bendrovė, prieš pareiškėjui inicijuojant mokėjimo operacijas, pareiškėjo neįspėjo apie galimas rizikas, susijusias su sukčiavimu ir lėšų praradimu. Priešingai, bendrovė prieš pareiškėjui patvirtinant mokėjimo operacijas bendrovės programėlėje pareiškėjui rodė įspėjimą, kad pareiškėjas įsitikintų, ar pažįsta lėšų gavėją ir ar juo pasitiki. Pareiškėjas šio bendrovės pateikto įspėjimo nepaisė ir vis tiek inicijavo mokėjimo operacijas.

Pasisakydama dėl pareiškėjo argumento, kad bendrovei pareiškėjo inicijuotos mokėjimo operacijos turėjo sukelti įtarimų ir bendrovė turėjo jų nevykdyti, bendrovė pabrėžė, kad visas mokėjimo operacijas įvykdė laikydamosi Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymo 43 straipsnio 3 dalies bei 50 straipsnio 5 dalies reikalavimų, be to, finansinių paslaugų teikimą reglamentuojančiuose teisės aktuose mokėjimo paslaugų teikėjams nėra nustatytos imperatyvios pareigos tikrinti mokėtojo pateiktų duomenų apie lėšų gavėją.

Pasisakydama dėl pareigos atšaukti pareiškėjo inicijuotas mokėjimo operacijas, bendrovė paaiškino, kad pareiškėjo prašymą atšaukti mokėjimo operacijas gavo praėjus keturiems mėnesiams nuo paskutinės mokėjimo operacijos inicijavimo ir įvykdymo dienos. Taigi, praėjus tokiam laikui, mokėjimo operacijų atšaukimas buvo neįmanomas.

Atsižvelgdama į pirmiau išdėstytą informaciją, bendrovė prašė pareiškėjo reikalavimą atmesti.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Lietuvos bankas ginčo nagrinėjimo proceso metu neatlieka Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 42¹ straipsnyje reglamentuotų patikrinimų, skirtų faktinėms aplinkybėms, susijusioms su Lietuvos banko prižiūrimo finansų rinkos dalyvio galimu Lietuvos banko kompetencijai priskirtų teisės aktų reikalavimų pažeidimu, nustatyti ir įvertinti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Kaip matyti iš Lietuvos bankui pateiktų dokumentų ir informacijos, šalių ginčas kilo dėl bendrovės atsisakymo pareiškėjui gražinti iš bendrovės sąskaitos pareiškėjo inicijuotų ir bendrovės įvykdytų mokėjimo operacijų sumos dalį – 29 653 Eur.

Mokėjimo paslaugų teikėjų veiklą, mokėjimo paslaugų teikimą, mokėjimo operacijų autorizavimą ir vykdymą, mokėjimo paslaugų vartotojų ir mokėjimo paslaugų teikėjų teises ir pareigas, susijusias su mokėjimo paslaugomis, kai mokėjimo paslaugų teikimas yra verslas, reglamentuoja Mokėjimų įstatymas.

Nagrinėjamo ginčo atveju tarp šalių nėra ginčo dėl mokėjimo operacijų tinkamo autorizavimo. Pareiškėjas neneigia davęs sutikimą atlikti mokėjimo operacijas, t. y. pats iš savo sąskaitos bendrovėje inicijavo mokėjimo operacijas. Bendrovė Lietuvos bankui taip pat nurodė, kad pareiškėjo inicijuotos mokėjimo operacijos buvo tinkamai autorizuotos. Atsižvelgiant į tai, kad dėl mokėjimo operacijų tinkamo autorizavimo tarp šalių ginčo nėra, sprendime toliau nebus plačiau analizuojamas mokėjimo operacijų tinkamo autorizavimo klausimas, o mokėjimo operacijos nagrinėjamo ginčo atveju laikytinos tinkamai autorizuotomis.

Nagrinėjamo ginčo byloje esminis pareiškėjo reikalavimas bendrovei yra sugražinti pareiškėjo iš bendrovės sąskaitos inicijuotų ir bendrovės įvykdytų mokėjimo operacijų sumos dalį, kuri sudaro pusę visų pareiškėjo gavėjui inicijuotų mokėjimo operacijų lėšų. Pareiškėjas teigia, kad bendrovė prieš mokėjimo operacijų inicijavimą jį turėjo įspėti apie galimas rizikas, susijusias su sukčiavimu, ir turėjo nevykdyti pareiškėjo inicijuotų mokėjimo operacijų gavėjui. Pareiškėjas taip pat teigė, kad bendrovė, jam kreipusis dėl mokėjimo operacijų atšaukimo, turėjo jas atšaukti ir pareiškėjui iš lėšų gavėjo sugražinti mokėjimo operacijų lėšas.

Dėl pareiškėjo gavėjui iš bendrovės sąskaitos inicijuotų mokėjimo operacijų įvykdymo pagrįstumo

Vertinant pareiškėjo argumentus, kad bendrovė turėjo nevykdyti pareiškėjo inicijuotų ir tinkamai autorizuotų mokėjimo operacijų, visų pirma pažymėtina, kad Mokėjimų įstatymo 43 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad kai įvykdytos visos mokėtojo ir mokėjimo paslaugų teikėjo bendrojoje sutartyje nustatytos sąlygos, mokėtojo sąskaitą tvarkantis mokėjimo paslaugų teikėjas negali atsisakyti įvykdyti mokėjimo nurodymo, nesvarbu, ar mokėjimo nurodymas inicijuotas mokėtojo, įskaitant inicijavimą per mokėjimo inicijavimo paslaugos teikėją, gavėjo ar per gavėją, išskyrus atvejus, kai tai draudžia kiti teisės aktai. Mokėjimų įstatymo 51 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kai mokėjimo nurodymą tiesiogiai inicijuoja mokėtojas, jo mokėjimo paslaugų teikėjas atsako mokėtojui už tinkamą mokėjimo operacijos įvykdymą, nebent mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas žino ir gali patvirtinti mokėtojui ir gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjui, kad gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjas gavo mokėjimo operacijos sumą, kaip nustatyta šio įstatymo 46 straipsnyje. Tokiu atveju gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjas yra atsakingas gavėjui už tinkamą mokėjimo operacijos įvykdymą. Pagal Mokėjimų įstatymo 50 straipsnio 5 dalį, kai mokėtojas mokėjimo paslaugų teikėjui nurodo lėšų gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjo sąskaitos numerį (unikalų identifikatorių), nesvarbu, kokius kitus lėšų gavėjų duomenis mokėtojas pateikė bankui (pvz., įmonės pavadinimas, adresas ar pan.), mokėjimo paslaugų teikėjai yra atsakingi mokėtojams už mokėjimo operacijų vykdymą pagal mokėtojų nurodytus lėšų gavėjų mokėjimo paslaugų teikėjų sąskaitos numerius. Iš turimų duomenų matyti, kad bendrovė pareiškėjo pateiktas mokėjimo operacijas įvykdė pagal pareiškėjo mokėjimo operacijose pateiktus gavėjo duomenis.

Pareiškėjas teigia, kad bendrovė turėjo nevykdyti pareiškėjo inicijuotų mokėjimo operacijų, ir nurodo, kad bendrovė turėjo įspėti pareiškėją apie galimą gavėjo sukčiavimą. Šiame kontekste pažymėtina, kad finansinių paslaugų teikimą reglamentuojantys teisės aktai

nenustato mokėjimo paslaugų teikėjams imperatyvios pareigos tikrinti mokėtojo pateiktų duomenų apie lėšų gavėją. Mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjui, kurio nesieja jokie dalykiniai santykiai su mokėtojo nurodytu lėšų gavėju, žinoti, įtarti ar kitaip suprasti, jog lėšų gavėjas sukčiauja ir (arba) atlieka kitokius neteisėtus veiksmus, praktiškai neįmanoma, nebent mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas apie tokias aplinkybes būtų atskirai informuotas iš anksto. Pažymėtina ir tai, kad mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas, vykdydamas pateiktą mokėjimo operaciją, neturi galimybių kontroliuoti nei lėšų gavėjo, nei lėšų gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjo paskesnių veiksmų ir už juos neatsako, o už mokėjimo operacijos duomenų teisingumą atsako mokėtojas, bet ne mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas.

Nagrinėjamo ginčo atveju, nors pareiškėjas ir teigia, kad bendrovė jo prieš mokėjimo operacijų inicijavimą neįspėjo apie galimas rizikas, susijusias su sukčiavimu, tačiau, bendrovės Lietuvos bankui pateiktais duomenimis, yra priešingai – prieš patvirtinant mokėjimo operacijas bendrovės programėlėje buvo rodomas pranešimas, kad mokėtojas turėtų įsitikinti, ar tikrai pažįsta lėšų gavėją ir juo pasitiki, nes kitaip gali prarasti savo lėšas¹. Vis dėlto, bendrovės teigimu, pareiškėjas šių bendrovės įspėjimų nepaisė ir lėšų gavėjui inicijavo mokėjimo operacijas.

Vertinant pareiškėjo argumentus, kad bendrovė neturi įdiegusi tinkamų pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įgyvendinimo mechanizmų, pažymėtina, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymu (toliau - PPTFPĮ), finansų įstaigos yra įpareigosos tinkamai pažinti savo klientus, nustatyti ir patikrinti kliento ir naudos gavėjo asmens tapatybę, gauti informaciją apie dalykinių santykių tikslą ir numatomą pobūdį, nuolat peržiūrėti ir atnaujinti kliento ir naudos gavėjo tapatybės nustatymo metu pateiktus dokumentus, duomenis ar informaciją (siekiant užtikrinti, kad minėta informacija yra tinkama ir aktuali) bei vykdyti nuolatinę kliento dalykinių santykių stebėseną, siekiant užtikrinti, kad kliento vykdomos operacijos ir sandoriai atitinka finansų įstaigos turimą informaciją apie klientą, jo verslą, rizikos pobūdį, lėšų šaltinius. Atkreiptinas dėmesys, kad nurodytos finansų įstaigų pareigos neapima pareigos pažinti ir (ar) nustatyti tapatybę asmenų, kuriems finansų įstaigos klientas siunčia lėšas, jei šie asmenys nėra pačios finansų įstaigos klientai. Finansų įstaigos, vykdydamos dalykinių santykių ir operacijų stebėseną, remiasi kliento mokėjimo nurodyme pateikiama informacija apie lėšų gavėjus. Nors finansų įstaigų pareigos apima papildomas mokėjimo nurodyme pateiktos informacijos patikras (pavyzdžiui, dėl lėšų gavėjo atitikties taikomoms tarptautinėms finansinėms sankcijoms), PPTFPĮ ar kituose teisės aktuose nėra nustatytos finansų įstaigų pareigos atlikti išsamią kiekvieno lėšų gavėjo patikrą, lygiaverčią kliento atžvilgiu taikomiems reikalavimams.

Atkreiptinas dėmesys, kad nors pareiškėjas nurodė, kad bendrovė neturi įdiegusi tinkamų pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevenciją įgyvendinančių priemonių, todėl būtent ji turėtų būti atsakinga už mokėjimo operacijų įvykdymą, nepateikė jokių įrodymų, kurie pagrįstų, kad bendrovė, įvykdama mokėjimo operacijas, pažeidė pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevenciją reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.

Kaip minėta, nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas neatlieka patikrinimų tam, kad nustatytų, ar buvo pažeisti teisės aktų reikalavimai. Lietuvos bankas remiasi ginčo šalių pateiktais konkrečiais įrodymais, kurių pagrindu priima sprendimą. Ginčo byloje nėra pateikta duomenų, kurių pagrindu būtų galima vertinti, kad bendrovė, įvykdama pareiškėjo inicijuotas mokėjimo operacijas, pažeidė pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevenciją reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus ar kitus finansų rinką reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus ir kad pareiškėjas dėl to patyrė jo prašomą atlyginti (29 653 Eur) nuostolį. Vadovaujantis civilinio proceso rungtyniškumo principu, šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti (Civilinio proceso kodekso 12, 178 straipsniai). Kaip minėta, pareiškėjas nepateikė jokių įrodymų, kurie leistų vertinti, kad bendrovė vykdydama mokėjimo operacijas pažeidė pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevenciją reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.

Atsižvelgiant į tai, kas minėta pirmiau, galima teigti, kad bendrovė pagrįstai įvykdė pareiškėjo autorizuotas mokėjimo operacijas ir pagrįstai mokėjimo operacijų lėšas pervedė gavėjui.

¹ Pranešimo tekstas anglų kalba: „Do you know and trust this payee? If you're unsure, don't pay them, as we may not be able to help you get your money back. Remember, fraudsters can impersonate others, and we will never ask you to make a payment.“

Dėl pareiškėjo gavėjui iš bendrovės sąskaitos inicijuotų mokėjimo operacijų atšaukimo
Pareiškėjas taip pat teigia, kad bendrovė nesiėmė pakankamų veiksmų, kad jo inicijuotos mokėjimo operacijos būtų atšauktos ir lėšos būtų sugrąžintos pareiškėjui.

Mokėjimų įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje reglamentuota, kad mokėtojas bet kuriuo metu iki šio įstatymo 44 straipsnyje nustatyto neatšaukiamumo momento gali panaikinti sutikimą įvykdyti mokėjimo operaciją. Mokėjimų įstatymo 44 straipsnio 1 dalis dalyje nustatyta, kad mokėjimo paslaugų vartotojas negali atšaukti mokėjimo nurodymo po to, kai jį gauna mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas, išskyrus šiame straipsnyje nustatytas išimtis. To paties straipsnio 4 dalis dalyje nustatyta, kad po to, kai mokėjimo nurodymas yra gautas mokėjimo paslaugų teikėjo, jį atšaukti galima tik tuo atveju, jeigu dėl to susitaria mokėjimo paslaugų vartotojas ir atitinkamas mokėjimo paslaugų teikėjas, o šio straipsnio 2 dalyje numatytais atvejais būtinas ir gavėjo sutikimas.

Bendrovė pateikė informaciją, kad, gavusi pareiškėjo prašymą atšaukti mokėjimo operacijas gavėjui, nepaisydama to, kad prašymas gautas praėjus keturiems mėnesiams po to, kai mokėjimo operacijos buvo įvykdytos, kreipėsi į lėšų gavėjo finansų instituciją dėl lėšų sugrąžinimo, tačiau gavo atsakymą, kad gavėjo sąskaitose lėšų nebėra. Taigi, įvertinus tai, kad pareiškėjas į bendrovę dėl mokėjimo operacijų atšaukimo kreipėsi praėjus keturiems mėnesiams po to, kai lėšos buvo pervestos gavėjui, o gavėjo sąskaitoje nebebuvo lėšų, darytina išvada, kad bendrovė neturėjo galimybės atšaukti mokėjimo operacijų ir pagrindo pareiškėjui gražinti mokėjimo operacijų sumą.

Įvertinus turimus duomenis ir finansinių paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, nėra pagrindo teigti, kad bendrovė nepagrįstai įvykdė mokėjimo operacijas, kurioms sutikimą davė pats pareiškėjas. Nustačius, kad pareiškėjo mokėjimo operacijos buvo autorizuotos tinkamai, bendrovė jas įvykdė tinkamai, nėra pagrindo pareiškėjo reikalavimą bendrovei gražinti 29 653 Eur pripažinti pagrįstu. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad pareiškėjo reikalavimas bendrovei gražinti 29 653 Eur mokėjimo operacijų sumą yra atmestinas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X.X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio Lietuvos banko sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui, prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis